

Effectiveness of Reality Therapy on Empathy of the Spouses of Veterans With Post-Traumatic Stress Disorder

*Hojjati. H¹Habibi. K²Alimohammadzadeh. KH³

1. (*Corresponding Author)

Ph.D. in Nursing, Assistant Professor, Nursing Department, Ali Abad Katoul Branch, Islamic Azad University, Ali Abad Katoul, Iran.

Email: h_hojjati@aliabadiu.ac.ir

2. MSc Student, Nursing

Department, Islamic Azad University, Tehran Medical Sciences Branch, Tehran, Iran.

3. Associate Professor, Health

Services Management North Department, Faculty Management and Social Sciences, Islamic Azad University, North Tehran Branch, Tehran, Iran.

Abstract

Introduction: The Spouses of Veterans With Post-traumatic Stress Disorder because of frequent contact with her husband during their life have been greatly affected by emotional-spiritual problems, which often have a vague concept of love and empathy

Objective: According to the theory of Glasser's Reality Therapy to improve marital relations, this study conducted to survey the effects of reality therapy on the empathy of post-traumatic stress disorder in Spouses of war veterans.

Materials and Method: Using randomized sampling, this experimental study was conducted on 34 war veterans with post-traumatic stress disorder in Nyayesh hospital in Tehran in 2015 that were assigned to 2 groups of experimental (n=17) and control (n= 17). Experimental group received eight 90-120 minute sessions of reality therapy based on Glasser's Theory. Standardized empathy questionnaire (Davis) questionnaire was employed to collect data before and after the intervention. Then, data were analyzed by paired and independent t tests.

Results: The mean and standard deviation (Mean±SD) of empathy in reality therapy group before the intervention was 61.01±15.01 and in the control group was 53.52±13.1; independent t-test showed no significant difference (P=0.13). But the mean and standard deviation (Mean±SD) of empathy in reality therapy group was 73.47±9.2 after the intervention, and in the control group was 59.29 ±1.7. That shows a significant difference (P=0.003). Thus, empathy in the intervention group was more than that in the control group.

Discussion and Conclusion: According to the effectiveness of this approach on increasing the empathy of veterans' spouses, it is suggested that officials and health professionals, especially nurses improve the quality of life in the families of veterans 'spouses by understanding the needs of veterans' spouses and families and holding workshops and training classes and group therapy sessions based on reality therapy.

Keywords: Empathy, Post-Traumatic, Reality Therapy, Stress Disorder, Veterans.

IRCT No.: IRCTN1R229059

تأثیر واقعیت درمانی بر همدلی همسران جانبازان دچار اختلال استرس پس از سانحه جنگی

*حمید حجتی^۱، کاملیا حبیبی^۲، خلیل علی محمدزاده^۳

چکیده

مقدمه: همسران جانبازان دچار اختلال استرس پس از سانحه جنگ به دلیل تماس مکرر در طول زندگی با همسران خود دچار مشکلات عاطفی و روحی زیادی می‌شوند که اغلب در زندگی آن‌ها عشق و همدلی مفهومی گنگ دارد. هدف: با توجه به ماهیت نظریه واقعیت درمانی گلاسر بر بهبود روابط زناشویی این مطالعه با هدف تأثیر واقعیت درمانی بر همدلی همسران جانبازان اختلال استرس پس از سانحه جنگی انجام شد.

مواد و روش‌ها: این مطالعه تجربی با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده بر روی ۳۴ نفر از همسران جانبازان (۱۷ آزمون) و (۱۷ کنترل) در بیمارستان نیایش تهران در سال ۱۳۹۵ انجام شد. در گروه آزمون ۸ جلسه ۹۰ تا ۱۲۰ دقیقه واقعیت درمانی بر اساس نظریه انتخاب گلاسر اجرا شد که اطلاعات در دو گروه قبل و بعد از مداخله توسط پرسشنامه استاندارد همدلی (دیویس) جمع‌آوری شد. سپس توسط آزمون تی زوجی و مستقل آنالیز گردید.

یافته‌ها: میزان همدلی قبل مداخله در گروه واقعیت درمانی $61/0 \pm 15/01$ و گروه کنترل $53/52 \pm 13/01$ بود و آزمون تی مستقل اختلاف معنی‌داری را نشان نداد ($P=0/13$) ولی میزان همدلی بعد از مداخله در گروه آزمون $73/47 \pm 9/2$ و گروه کنترل $59/29 \pm 1/7$ بود و آزموتی تی مستقل اختلاف معنی‌داری را نشان داد ($P=0/003$) به طوری که میزان همدلی در گروه آزمون بیشتر از گروه کنترل بود.

بحث و نتیجه‌گیری: نظر به اثربخشی این رویکرد در افزایش همدلی همسران جانبازان پیشنهاد می‌گردد، مسئولین و دست‌اندرکاران نظام بهداشتی و درمانی به خصوص پرستاران با درک نیاز همسران و خانواده‌های جانبازان و برگزاری کارگاه‌ها و کلاس‌های آموزشی و جلسات گروه درمانی مبتنی بر واقعیت درمانی ضمن تقویت روابط زناشویی، موجب بهبود کیفیت زندگی در خانواده همسران جانبازان شوند.

کلمات کلیدی: اختلال استرس پس از سانحه جنگی، واقعیت درمانی، همدلی، همسران جانبازان.

کد کارآزمایی بالینی: IRCTN18229059

مجله علوم مراقبتی نظامی ■ سال هفتم ■ شماره ۱ ■ بهار ۱۳۹۹ ■ شماره مسلسل ۲۳ ■ صفحات ۲-۷
 تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۷/۲۳
 تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۸/۱۸
 تاریخ انتشار: ۱۳۹۹/۳/۲۵

مقدمه

و تماس‌های مکرر با جانبازان مشکلات عاطفی، جسمی و روانی زیادی را تجربه می‌نمایند (۴، ۵). زیرا اضافه شدن نقش مراقبتی از همسر، در کنار دیگر مسئولیت‌های زندگی، نگرانی‌های مالی، کاهش حمایت‌های اجتماعی، افزایش نیاز فرزندان، فقدان امنیت در خانواده، موجب ترس، نگرانی و اختلال در عملکرد خانواده

اختلال استرس پس از سانحه رایج‌ترین اختلال روانی در سربازان بازگشته از جنگ می‌باشد (۱) که به عنوان یکی از عوارض جنگ، اثرات منفی بر روی خانواده و همسران مصدومین جنگی می‌گذارد (۲، ۳). در این اختلال همسران جانبازان به دلیل حضور مستمر

۱- دکترای پرستاری، استادیار، دانشکده پرستاری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علی آباد کتول، علی آباد کتول، ایران (* نویسنده مسئول).

آدرس الکترونیک: h_hojjati@aliabadiu.ac.ir

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه پرستاری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم پزشکی تهران، تهران، ایران.

۳- استادیار، گروه مدیریت خدمات بهداشتی درمانی شمال، مدیریت دانشکده و علوم اجتماعی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شمال، تهران، ایران.

تا در یابد که اجرای واقعیت‌درمانی به شیوه گروهی چه تأثیری بر میزان همدلی همسران جانبازان اختلال استرس پس از سانحه دارد. بنابراین، سؤال اصلی پژوهش حاضر این است که آیا واقعیت‌درمانی به شیوه گروهی موجب همدلی زنان می‌شود؟

مواد و روش‌ها

این مطالعه تجربی بر روی همسران جانبازان دچار اختلال استرس پس از سانحه جنگی در سال ۱۳۹۵ در بیمارستان نیایش وابسته به بنیاد شهید و ایثارگران تهران انجام شد. شرایط ورود به مطالعه شامل کلیه زنانی که همسران آن‌ها به تشخیص روانپزشک دچار اختلال استرس پس از سانحه جنگ شده بودند، فاقد سایر جنبازی‌های دیگر نظیر (شیمیایی، قطع عضو، قطع نخاع...)، همچنین عدم سابقه سوء مصرف مواد، عدم وجود مشکلات روحی روانی مزمن نظیر افسردگی شدید، اسکیزوفرن یا اختلالات خلقی و سابقه بستری در بخش روان بودند. معیارهای خروج از این مطالعه غیبت واحدهای پژوهش بیش از یک جلسه از کارگاه‌های آموزشی و انصراف واحدهای پژوهش از شرکت در مطالعه می‌باشند.

حجم نمونه بر اساس مقاله عباسی و همکاران با کمک نرم‌افزار آماری G*Power و اندازه اثر ۱/۱۷، توان آزمون ۹۰ درصد، در سطح معنی‌داری ۰/۰۵ و فاصله اطمینان ۹۵ درصد ۳۴ نفر، برای هر گروه ۱۷ نفر محاسبه شد (۱۳).

نمونه‌ها با روش تصادفی ساده با روش پرتاب سکه به دو گروه آزمون و کنترل تقسیم شدند. ابزار جمع‌آوری اطلاعات در این مطالعه دو پرسشنامه مشخصات جمعیت شناختی (سن، درصد جانبازی همسر، تعداد فرزندان، مدت زمان زندگی مشترک) و پرسشنامه همدلی بزرگسالان مارک دیوس (Devis)، با ۲۱ عبارت که بر اساس مقیاس لیکرت ۵ گزینه‌ای کاملاً مخالف ۱، تا حدودی مخالف ۲، نه مخالف نه موافق ۳، تا حدودی موافق ۴، کاملاً موافق ۵ نمره‌گذاری می‌شود. در این پرسشنامه عبارات ۲، ۴، ۱۰، ۱۲، ۱۴، ۱۵ به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند و در نهایت نمره ۲۱-۴۲ همدلی ضعیف، ۴۳-۶۲ همدلی متوسط و بالای ۶۳ همدلی بالا را نشان می‌دهد. روانسنجی این ابزار در ایران توسط قربانی و همکاران با توجه به ویژگی‌های فرهنگی کشور ایران مورد تأیید قرار گرفت. پایایی این پرسشنامه با روش بازآزمایی با

می‌گردد (۶، ۷). این مسئله سبب بروز و تشدید مشکلات اجتماعی و خانوادگی در همسران جانبازان می‌شود (۸). همچنین موجب کاهش حس همدلی به عنوان یک نیاز اساسی در روابط زوجین می‌گردد. وجود حس همدلی موجب درک شناخت زوجین از یکدیگر می‌باشد و با رضایت زناشویی ارتباط مستقیم دارد (۹). اغلب زوجین در این زندگی مشکلات ارتباطی و روابط زناشویی دارند. همچنین در این زندگی عشق مفهومی مبهم و گنگ دارد و روابط عاطفی سردی بین زوجین وجود دارد (۱۰). این در حالی است که همسران جانبازان به عنوان مراقبین این بیماران نقش مهمی را در زندگی ایفا می‌کنند (۱۱). لذا، توجه به نیازهای بهداشتی و سلامت روان همسران جانبازان استرس پس از سانحه به عنوان یک ضرورت برای برنامه‌ریزی برنامه‌های مراقبتی محسوب می‌گردد (۱۲).

یکی از نظریه‌هایی که در مطالعه روابط زناشویی و پایداری ازدواج وجود دارد، نظریه واقعیت‌درمانی گلاسر (Glasser) می‌باشد که در آن بهترین راه درمان مشکلات زناشویی تغییر رفتار از طریق انتخاب اعمال رفتارهای مفید و سازنده است (۱۳). واقعیت‌درمانی، نظامی را ارائه می‌دهد که با کمک آن افراد می‌توانند زندگی خود را به طور مؤثرتری کنترل نمایند و در برابر مشکلات عاطفی و زناشویی قبول مسئولیت نمایند، همچنین با شناخت امور درست از نادرست و شناسایی نیازهای انسان‌ها در فرآیند زندگی به ایجاد احساسات مثبت کمک نمایند (۱۴). رویکرد واقعیت‌درمانی، موجب قبول واقعیت‌های زندگی، پذیرش مسئولیت‌ها و کنترل رفتارهای درونی می‌گردد که در این میان مهربانی، حمایت و دلسوزی نقش مهمی در این رویکرد دارند (۱۵). در واقعیت‌درمانی نقش مشاور بیشتر آموزشی و تربیتی است تا درمانی و بهتر است این روش را نوعی پیشگیری به حساب آوریم که در آن به درگیری‌های شخصی، مسئولیت‌پذیری، موفقیت، برنامه‌ریزی مثبت و عمل تأکید می‌گردد (۱۴). بر همین اساس واقعیت‌درمانی یکی از مداخلات رایج در حوزه روانشناختی می‌باشد که سبب رضایت، خوشبختی، موفقیت و کنترل زندگی و تقویت روابط بین فردی و افزایش تعهد زناشویی می‌گردد (۱۳). لذا، با توجه به اینکه پژوهشی با هدف تعیین تأثیر واقعیت‌درمانی بر میزان همدلی همسران جانبازان یافت نشد، پژوهش حاضر درصدد است

اولین جلسه اطلاع داده شده بود که در صورت غیبت بیش از یک جلسه از گروه حذف می‌شوند. آموزش توسط کارشناس ارشد روان پرستاری که دوره‌های آموزشی را در کارگاه‌های آموزشی دیده بود انجام شد. تمامی جلسات در اتاق آموزش بیمارستان اجرا شود. تمامی جلسات همراه با تکلیف خانگی و ارائه بروشور آموزشی بود. در طول مطالعه تمامی مشارکت کنندگان همکاری لازم را داشتند و کسی غیبت ننمود. اطلاعات این مطالعه قبل از انجام مداخله از هر دو گروه و در انتهای مداخله مجدد از هر دو گروه جمع‌آوری سپس در نرم‌افزار آماری SPSS نسخه ۱۶ توسط آمار توصیفی (جدول، میانگین و انحراف معیار) و آمار استنباطی (تی مستقل و تی زوج و آزمون کواریانس) در سطح معنی‌داری ۰/۰۵ تجزیه تحلیل شد.

میانگین سن واحدهای پژوهش ۵۰/۰۲±۳/۹ سال بود و به طور میانگین، نمونه‌ها ۲۶/۵۵±۵/۶ سال با همسران خود زندگی می‌کردند (جدول ۲).

نتایج مطالعه نشان داد که میزان همدلی قبل مداخله در گروه آزمون ۶۱±۱۵/۰۱ و کنترل ۵۳/۵۲±۱۳/۰۱ بود و آزمون تی مستقل اختلاف معنی‌داری را در این متغیر نشان نداد ($P=0/۱۳$); اما بعد از مداخله میزان همدلی در گروه آزمون به ۷۳/۴۷±۹/۲ و گروه کنترل به ۵۹/۲۹±۱۵/۷ رسید و از نظر آماری این اختلاف معنی‌داری بود ($P=0/۰۰۳$) به طوری که میزان همدلی در گروه آزمون بیشتر از گروه کنترل بود. همچنین، آزمون تی زوجی در گروه کنترل، قبل و بعد از مداخله اختلاف معنی‌داری در میزان

ضریب همبستگی ۰/۷۹ مورد تأیید قرار گرفت (۱۶). همچنین در این مطالعه روایی محتوی و صوری پرسشنامه توسط ۱۰ تن از اعضای هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی انجام شد. پایایی ابزار نیز با روش آزمون مجدد با ضریب همبستگی ۰/۹۲ مورد تأیید قرار گرفت. بعد از تأیید و تصویب طرح پژوهشی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران پزشکی، کد اخلاق به شماره IR.IAU.TUM. REC.۱۳۹۵.۳۶ دریافت شد. همچنین بعد از ثبت در سامانه کارآزمایی بالینی کد IRCTN۱۷۲۲۹۰۵۹ دریافت اخذ گردید. در ادامه محقق با ارائه معرفی نامه و مجوزهای لازم به بیمارستان نیاش تهران، مشارکت و موافقت مسئولان را جلب نمود. سپس به کمک مشاور بیمارستان و بررسی پرونده‌های پزشکی جانبازان، افرادی را که شرایط ورود به مطالعه داشتند را انتخاب نمود. با توضیح اهداف پژوهش و اطمینان از بی‌خطر بودن این پژوهش و حفظ گمنامی و محرمانه ماندن اطلاعات، نظر افراد را برای شرکت در مطالعه جلب نمود. رضایت نامه کتبی از واحدهای پژوهش اخذ گردید همچنین به واحدهای پژوهش تأکید شد که در صورت تمایل می‌توانند در حین انجام مطالعه، گروه را ترک نمایند. در گروه کنترل در زمان حضور همسران در بیمارستان هیچ مداخله‌ای انجام نشد. ولی در گروه آزمون ۸ جلسه واقعیت‌درمانی به مدت ۶۰ الی ۹۰ دقیقه، در سه گروه ۶ تا ۵ نفره، هر هفته ۲ بار انجام شد. محتوای آموزشی بر اساس نظریه گلاسر و زیر نظر دکترای روان پرستاری و دکترای روانشناسی طراحی و تنظیم شد. محتوای جلسات در جدول شماره ۱ درج شده است. به تمامی واحدهای پژوهش در

جدول ۱ - خلاصه جلسات واقعیت‌درمانی گروهی

جلسه اول	آشنایی اعضای گروه با یکدیگر درمانگر و شرح هدف از اجرای پژوهش توسط پژوهشگر و معرفی اعضای گروه
جلسه دوم	بحث و آموزش در خصوص مسئولیت‌پذیری و اهمیت آن و چگونگی تعهدات زناشویی
جلسه سوم	آموزش در خصوص سازگاری و انواع سازگاری، روش‌های بکارگیری آن در خانواده و روابط زناشویی
جلسه سوم	آموزش در خصوص همدلی و انواع همدلی و نقش زوجین و سایر اعضای خانواده در همدلی
جلسه چهارم	آموزش در خصوص نیازهای اعضای خانواده و چگونگی کمک به یکدیگر در رفع نیازها
جلسه پنجم	آموزش‌های مربوط به تعهدات و استفاده از روش‌های سازگاری و برنامه‌ریزی‌های شخصی و خانوادگی
جلسه ششم	آموزش در خصوص روش‌های حل مسئله و برنامه‌ریزی در خصوص سازگاری با مشکلات
جلسه هفتم	آموزش در خصوص چگونگی نپذیرفتن عذر در خصوص اجرای طرح‌ها بود. در این راستا، توضیح داده شد که چگونه توجیهات و عذر و بهانه‌ها بر اجرای صحیح برنامه‌ها اثرگذار و مانع از دستیابی آن‌ها به اهداف می‌شود
جلسه هشتم	مروری بر جلسات گذشته و تکمیل مجدد پرسشنامه همدلی

جدول ۲- مشخصات جمعیت شناختی همسران جانبازان

گروه کنترل	گروه آزمون	مشخصات دموگرافیک	سن (M±SD)
۵۰/۲۴ ± ۴/۴۶	۵۰/۱۷ ± ۳/۲۷		
۳ (/۱۸)	۵ (/۳۰)	زیردیپلم	تحصیلات
۶ (/۳۵)	۵ (/۳۰)	دیپلم	
۸ (/۴۷)	۷ (/۴۰)	دانشگاهی	
۱۲ (/۷۱)	۱۴ (/۸۲)	خانه‌دار	شغل
۵ (/۲۹)	۳ (/۱۸)	کارمند	
۲۶/۰۱ ± ۵/۱۲	۲۷/۱۷ ± ۶/۴۱		مدت زمان زندگی مشترک (M±SD)
۳۶/۴۱ ± ۱۰/۴۲	۳۶/۳۵ ± ۱۴/۱۸		میزان درصد جانبازی همسر (M±SD)

جدول ۳- تأثیر واقعیت درمانی بر همدلی همسران جانبازان دچار اختلال استرس پس از سانحه جنگی

منبع واریانس	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	مقدار سطح آماره	سطح معنی‌داری	اندازه اثر
مدل اصلاح شده	۲۳۴۱/۲۳	۲	۱۶۲۰/۶۱۸	۱۳/۵۱	P<۰/۰۱	۰/۴۶
جداکننده پس از آزمون	۱۵۳۲/۹۷	۱	۱۵۳۲/۹۷	۱۲/۷۸	P<۰/۰۱	۰/۲۹
گروه	۸۷۵/۳۸	۱	۸۷۵/۳۸	۷/۳	P=۰/۰۱	۰/۱۹
خطا	۳۷۱۶/۷۹	۱	۱۱۹/۸۹			
جمع	۱۵۶۷۸۳	۳۴				
کل	۶۹۵۸/۰۲	۳۳				

همدلی را نشان نداد (P=۰/۰۶). ولی در گروه آزمون در مقایسه قبل و بعد از مداخله آزمون تی زوجی (Paired Sample t Test) اختلاف معنی‌داری را نشان داد (P=۰/۰۰۲). همچنین آزمون کواریانس (Covariance) با حذف اثر پیش آزمون، اختلاف معنی‌داری را نشان داد (P<۰/۰۱) که نشان دهنده اثربخش بودن مداخله در این پژوهش می‌باشد. (جدول ۳)

زوجین می‌گردد (۱۹)، مطالعه دیگر در این زمینه نشان داد واقعیت درمانی موجب بهبود و تسهیل روابط زناشویی و روابط بین فردی زن و شوهر می‌گردد (۲۰). همچنین این روش درمانی سبب کاهش افسردگی زنان (۲۱)، کاهش نشخوار فکری، وسواس فکری بیماران مبتلا به اختلال استرس پس از سانحه (۲۲)، کاهش اضطراب و افزایش امید به زندگی در همسران شهدا (۲۳)، افزایش تعهدات و کاهش دل‌زدگی زناشویی می‌گردد (۲۴)، افزایش خودکارآمدی، افزایش رضایت از زندگی و شادکامی (۲۵، ۲۶)، افزایش مسئولیت‌پذیری و افزایش عزت نفس می‌گردد (۲۷). همچنین این الشریعه و همکاری در مطالعه خود، اثربخشی نظریه واقعیت درمانی گلاسر را بر ارتقاء سلامت عمومی و کاهش طلاق در زوجین را نشان دادند (۲۸).

از آنجایی که همسران جانبازان در کنار ایفای نقش متعدد همچون اداره امور مربوط به کارهای منزل، مراقبت‌های جسمانی و هیجانی از اعضای خانواده و گاهی تأمین معاش خانواده استرس و مشکلات روانی مختلفی را تجربه می‌کنند (۲۹)؛ نظریه واقعیت درمانی بر مبنای تئوری انتخاب، به افراد آموزش می‌دهد تا با نیازهای اساسی

همدلی حاضر با هدف تأثیر واقعیت درمانی بر همدلی همسران جانبازان دچار اختلال استرس پس از سانحه جنگی انجام شد. نتایج پژوهش نشان داد که واقعیت درمانی موجب افزایش همدلی در همسران جانبازان می‌گردد. در راستای این یافته، یوسف نیا و همکاران در مطالعه خود نشان داد، واقعیت درمانی در مشاوره ازدواج، حل تعارضات زناشویی و خانوادگی مؤثر می‌باشد (۱۷). واقعیت درمانی به عنوانی یک مداخله روانشناختی موجب ارتقاء کیفیت زندگی و رضایت زناشویی در زوجین می‌گردد (۱۸)، همچنین موجب کاهش ناسازگاری‌های زوجین و بهبود روابط

بحث و نتیجه‌گیری

مطالعه حاضر با هدف تأثیر واقعیت درمانی بر همدلی همسران جانبازان دچار اختلال استرس پس از سانحه جنگی انجام شد. نتایج پژوهش نشان داد که واقعیت درمانی موجب افزایش همدلی در همسران جانبازان می‌گردد. در راستای این یافته، یوسف نیا و همکاران در مطالعه خود نشان داد، واقعیت درمانی در مشاوره ازدواج، حل تعارضات زناشویی و خانوادگی مؤثر می‌باشد (۱۷). واقعیت درمانی به عنوانی یک مداخله روانشناختی موجب ارتقاء کیفیت زندگی و رضایت زناشویی در زوجین می‌گردد (۱۸)، همچنین موجب کاهش ناسازگاری‌های زوجین و بهبود روابط

تشویق، احترام، اعتماد و پذیرش یکدیگر ارتباط بهتری با همدیگر برقرار کنند. با تقویت عشق، مهربانی و دوست داشتن، رشد کنترل درونی، افزایش مسئولیت‌پذیری، ایجاد احساس گذشت، فداکاری و عشق سعی در بهبود رضایت زناشویی و کیفیت زندگی داشته باشند. بر اساس نتایج این پژوهش و اثربخشی رویکرد واقعیت‌درمانی بر میزان همدلی همسران جانبازان نیاز است که مسئولین و دست‌اندرکاران نظام بهداشتی و درمانی به خصوص پرستاران با درک نیاز همسران و خانواده‌های جانبازان و برگزاری کارگاه‌ها و کلاس‌های آموزشی و جلسات گروه درمانی مبتنی بر واقعیت‌درمانی ضمن تقویت روابط زناشویی، موجب بهبود کیفیت زندگی در خانواده همسران جانبازان شوند.

تقدیر و تشکر

این مقاله مستخرج از پایان‌نامه کارشناسی ارشد روان‌پرستاری می‌باشد. در خاتمه از مسئولین و سرپرستاران بیمارستان روان‌نیایش تهران وابسته به بنیاد شهید و ایثارگران و همچنین همسران جانبازانی که در این مطالعه شرکت نمودند کمال تشکر و قدردانی به عمل می‌آید. همچنین از مسئولین دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران پزشکی تقدیر می‌گردد.

تعارض منافع

بدین وسیله نویسندگان تصریح می‌نمایند که هیچ گونه تضاد منافی در خصوص پژوهش حاضر وجود ندارد.

خود آشنا شوند، احساس بهتری نسبت به خود و موقعیتی که در آن قرار دارند پیدا کنند و در شرایط مشکل‌زا انتخاب درستی را انجام دهند. همچنین با شناخت باورهای ناسازگارانه و ناکارآمد، رفتارهای درست و مناسب را جایگزین نمایند (۲۸).

مطالعات نشان می‌دهد واقعیت‌درمانی گروهی با ایجاد محیطی پذیرا باعث ارضای نیازهای اعضا شده و حس مسئولیت، رسیدن به هویت موفق را افزایش داده و موجب کاهش تنش، اضطراب و بهبود عملکرد اعضا می‌گردد (۳۰). واقعیت‌درمانی به فرد می‌آموزد که برای دستیابی به خواسته‌هایش باید به گونه‌ای مؤثر و مطلوب رفتار کند تا بتواند روابطش را با دیگران حفظ و در نهایت کنترل مؤثری بر محیط خود داشته باشد (۳۱). در این رویکرد مردم با انتخاب آگاهانه احساسات و رفتارهای درست زندگی خود را بهتر می‌کنند (۱۸) در مجموع می‌توان گفت در واقعیت‌درمانی نقش مشاور بیشتر آموزشی و تربیتی است تا درمانی و بهتر است این روش را نوعی پیشگیری به حساب آوریم. زیرا در این روش بیشتر بر افزایش تعهد و مسئولیت‌پذیری در برنامه‌ریزی‌ها تأکید می‌گردد (۲۵). از محدودیت‌های این مطالعه حجم کم واحدهای پژوهش بود که پیشنهاد می‌گردد در مطالعات مشابه روی جامعه آماری بیشتر این مطالعه انجام گیرد.

در این پژوهش همسران جانبازان آموختند تمرکز از روی رفتارهای همسر خود را بردارند و بر رفتار خود متمرکز شوند و نقاط ضعف و مهارت‌های ارتباطی خود را پیدا کنند و در برابر امور، خود را مسئول بدانند و با بکارگیری رفتارهای مهرورزانه نظیر گوش دادن مؤثر،

References

- 1- Tsai J, Harpaz-Rotem I, Pietrzak RH, Southwick SM. The role of coping, resilience, and social support in mediating the relation between PTSD and social functioning in veterans returning from Iraq and Afghanistan. *Psychiatry*. 2012; 75(2): 135-49. DOI: 10.1521/psyc.2012.75.2.135.
- 2- Renshaw KD, Allen E, Carter S, Markman HJ, Stanley SM. Partners' attributions for service members' symptoms of combat-related posttraumatic stress disorder. *Behav Ther*. 2014; 45(2): 187-98. DOI: 10.1016/j.beth.2013.10.005
- 3- Akoondzadeh G, Ebadi A, Nohi E, Hojjati H. Threatened Health in Women: A Qualitative Study on the Wives of War Veterans with Post-Traumatic Stress. *Global J Health Sci*. 2017; 9(3): 176-7. DOI:10.5539/gjhs.v9n3p176
- 4- Peraica T, Vidović A, Petrović ZK, Kozarić-Kovačić D. Quality of life of Croatian veterans' wives and veterans with posttraumatic stress disorder. *Health Qual Life Outcomes*. 2014; 12(1): 136.
- 5- Wolf EJ, Harrington KM, Reardon AF, Castillo D, Taft CT, Miller MW. A dyadic analysis of the influence of trauma exposure and posttraumatic stress disorder severity on intimate partner aggression. *J Trauma Stress*. 2013; 26(3): 329. DOI: 10.1002/jts.21805.
- 6- Verdelli H, Baily C, Voursora E, Belser A, Singla D, Manos G. The case for treating depression in military spouses. *J Fam Psychol*. 2011; 25(4): 488-96. DOI:10.1037/a0024525

- 7- Sirati Nir M, Ebadi A, Fallahi Khoshknab M, Tavallaie A. Consequences of living with Posttraumatic Stress Disorder: A Qualitative Study. *J Qual Res Health Sci*. 2012; 1(2): 92-101. (Persian)
- 8- Klarić M, Frančišković T, Obrdalj EC, Petrić D, Britvić D, Zovko N. Psychiatric and health impact of primary and secondary traumatization in wives of veterans with posttraumatic stress disorder. *Psychiatr Danub*. 2012; 24(3): 280-6. PMID: 23013633
- 9- Moghanloo M, Hosseini S. Prediction of Emotional Empathy in the Wives of Veterans by Cognitive Emotion Regulation Strategies and Resilience. *Iran J War Public Health*. 2019; 11 (2):93-99. (Persian)
- 10- Monson CM, Taft CT, Fredman SJ. Military-related PTSD and intimate relationships: From description to theory-driven research and intervention development. *Clin Psychol Rev*. 2009; 29(8):707-14. DOI: 10.1016/j.cpr.2009.09.002. (Persian)
- 11- ZintyAfkham A, Sohrobi F, Borjali A. The effectiveness of imagery receipting and reprocessing therapy on reduction of subjective units of distress and recurrent images on war disabled with post traumatic stress disorder. *J Mil Psychol*, 2010; 1(3): 1-12.(Persian)
- 12- Yambo T, Johnson M. An integrative review of the mental health of partners of veterans with combat-related posttraumatic stress disorder. *J Am Psychiatr Nurses Assoc*. 2014; 20(1):31-41. DOI: 10.1177/1078390313516998.
- 13- Abbasi H, Ahmadi SA, Fatehi zadeh M, Bahrami F. The Effect of Glaser's Reality Therapy on Personal Commitment of Couples. *Family Pathology, Counseling & Enrichment Journal*. 2016; 2(1): 40-65. (Persian)
- 14- Sedaghat M, Sahebi A, Shahabi Moghaddam S. The Effectiveness of Individualized Reality Therapy on Major Depression Patients with Suicide Attempt History. *Journal of Police Medicine*. 2017; 5(5): 317-27. (Persian)
- 15- Mohammadi S, Ghamari M, Jaafari A. The effectiveness of group counseling based on reality therapy Reduce conflict in the parent of the same sex school girls. *Journal of Women and Family*. 2013; 7(23): 317-27. (Persian)
- 16- Ghorbani N, Watson PJ, Hamzavy F, Bart L. Self-Knowledge and Narcissism in Iranians: Relationships with Empathy and Self-Esteem. *Current Psychology*. 2010; 29(2): 134-143. DOI: 10.1007/s12144-010-9079-5. (Persian)
- 17- Yoysefikia M, Khoshkonesh A, Falahzadeh H. The effectiveness of reality therapy to decrease the marital conflict and despair in women with multiple sclerosis. *Armaghane danesh*. 2018; 23(3): 364-77.(Persian)
- 18- Dizjani F, Kharamin Sh. Reality therapy effect on marital satisfaction and women's quality of life. *Armaghane danesh*. 2016; 21(1): 187-99. (Persian)
- 19- Boromand R, Sadeghifard M, Samavi SA. The Effectiveness of group counseling based on the choice theory on reducing marital conflicts. *Am J Life Sci Res* 2013; 1(1):187-99
- 20- Ramzi Eslambooli L, Alipour A, Sepehri Shamloo Z, Zareh H. The Effectiveness of Group Therapy based on Reality Therapy on Rebuild of Relationship Beliefs in Working Married Women of Mashhad. *Family Research*. 2015; 10(4): 493-509. (Persian)
- 21- Toozandehjani H, Soltanzadeh Mezreji H. Efficacy of group reality therapy on depression in infertile women before treatment with assisted reproductive techniques IUI. *J Res Behave Sci* 2014; 12(2): 184-93. (Persian)
- 22- Prenzlau S. Using Reality Therapy to Reduce PTSD-Related Symptoms. *Int j real therapy* 2006; 25(2): 23-9.
- 23- Pasha GH, Amine S. Effect io expectancy and anxious wives of martyrs. New finding in the *Journal of Psychology*. 2008; 3(9): 37-51. (Persian)
- 24- Seadatee shamir A, Najmi M, Haghshenas rezaeeyeh M. The Effectiveness of Reality Therapy Training on Marital Engagement and Marital Engagement in Married Students in Azad University. *Journal of of research in medical system*. 2018; 12(Special Issue). 653-69. (Persian)
- 25- Gharibpour S, Hojati H. The effect of reality therapy on self-efficacy in mothers of children with Down syndrome. *Iranian Journal of Nursing Research*. 2019; 13(6): 63-7. (Persian)
- 26- Ghorbanalipour M, Najafi M, Alireza Z. Effectiveness health on happiness and hope in fact divorced women. *Journal of a psychotherapy and counseling family*. 2014; 4(2): 298-304. (Persian)
- 27- Amiri M, Aghamohammadian Sherbaf H, kimeie A. Effectiveness of reality therapy on locus of control and coping strategies. *Thought & Behavior in Clinical Psychology*. 2012; 6(24): 50-60. (Persian)
- 28- Ebnosharieh J, Aghili SM. Effectiveness of group based reality therapy based on Glasser choice theory on the general health and obsessive beliefs of divorced women. *Journal of Gorgan University of Medical Sciences*. 2019; 20(4):53-60. (Persian)
- 29- Saghalian AS, Bahmani B, Eskandari M, Asgari A. Effectiveness reality therapy being of female-headed households. *Research in Clinical Psychology and Counseling*. 2016; 5(2). (Persian)
- 30- Asmkhany Akbarnejad H, Etemadian A, Nasiri Nejad F. Effectiveness of reality therapy in group exercise on anxiety in women. *Journal of Psychological Studies*. 2014; 10(2):75-9. DOI: 10.22051/psy.2014.1773. (Persian)
- 31- Moshirian Farahi SM, Moshirian Farahi SMM, Aghamohammadian Sharbaf H R, Sepehri Shamloo Z. The Effectiveness of Group Reality Therapy Based on Choice Theory on Quality of Life in People with Aggression. *Iranian Journal of Psychiatric Nursing*. 2017; 5 (1):47-53. DOI: 10.21859/ijpn-05017. (Persian)